

Prvo predavanje

Graduation pledge of social and enviromental responsibility

1. Inicirana 1987. Na Humbolt State University
2. Prihvaćena u stotinama škola i sveučilišta

Talloiresova deklaracija

1. Sastavili su je rektori sveučilišta na međunarodnoj konferenciji u Talloiresu 1990 godine
2. Prva službena izjava koja govori o obvezi uključenja održivog razvoja u visoko školstvo
3. Potpisalo ju je 340 rektora u više od 40 zemalja

• Deklaracija:

Mi, dekani, rektori i počasni rektori iz svih dijelova svijeta jako smo zabrinuti za nečuvene razmjere i brzinu onečišćenja i degradaciju okoliša, kao i za osiromašenje prirodnih resursa.

• Deset točaka deklaracije:

1. Povećati svijest o održivom razvoju
2. Stvarati institucijsku kulturu održivog razvoja
3. Obrazovati građane koji će se ponašati odgovorno spram okoliša
4. Stimulirati upućenost u zaštitu okoliša za sve
5. Prakticirati institucijsku ekologiju
6. Uključiti sve zainteresirane strane
7. Suradivati na temelju interdisciplinarnog pristupa
8. Povećati kapacitete osnovnih i srednjih škola
9. Širiti pružanje usluga i djelovati na nacionalnoj i međunardnoj razini
10. Održavati tempo

Sveučilišna povelja za održivi razvoj

1. Prihvaćena u jesen 1993, godine na konferenciji Asocijacije europskih sveučilišta

2. Potpisali do sada 326 europskih sveučilišta iz 38 država (iz RH zagrebačko i osječko)

• **10 principa djelovanja povelje:**

1. Institucionalna predanost
2. Etika za okoliš
3. Obrazovanje zaposlenika sveučilišta
4. Program obrazovanja za okoliš
5. Interdisciplinarnost
6. Širenje znanja
7. Umrežavanje
8. Partnerstva
9. Programi cjeloživotnog obrazovanja
10. Prijenos tehnologija

Obrazovanje za održivi razvoj:

- To je obrazovanje koje ljudima daje takva znanja da mogu predvidjeti, suočiti se sa i razriješiti probleme koji ugrožavaju život na našem planetu.
- DEKADA službeno započela 1. Ožujka 2005 odlukom Generalne Skupštine UN

• **Svrha:**

- Unaprijediti kvalitetu općeg obrazovanja i procesa učenja
- Uključiti obrazovanje za OR u sve programe školstva
- Povezati sudionike obrazovanja za OR

• **Glavni zadatci:**

- Promovirati i unaprijediti kvalitetu obrazovanja
- Reformirati programe obrazovanja
- Podići svijest javnosti o OR
- Obrazovanje zaposlenih

Zakon o zaštiti okoliša

- Prvih 60 članaka
- Narodne novine broj 82 iz 1994. www.nn.hr

Drugo predavanje

Okoliš

- Okoliš je prirodno okruženje:
 - o Zrak
 - o Tlo
 - o Voda i more
 - o Klima
 - o Biljni i životinski svijet

Zaštita okoliša

- Pojam obuhvaća izdvojene sadržaje, sredstva i mehanizme ophođenja s okolinom s ciljem njezina održanja u naslijeđenom ili neznatno promijenjenom stanju
- Cilj:
Održavanje okoline u takvu stanju koje ne ugrožava čovjekov opstanak na nekom prostoru i u vremenu
- **Vrste zaštite okoliša**
 1. Medijalna zaštita
 2. Kauzalna zaštita okoliša
 3. Vitalna zaštita okoliša
 4. Integrirana zaštita okoliša

Pristup zapovijedi i kontroliraj

- Konfrontacija - igra žandara i lopova između državnog tijela i industrijskog pogona
- 1984 su vodeći svjetski industrijalci objavili da su vremena sukoba oko pitanja zaštite okoliša iza nas

Uloga vlade

- Zakonski sustav koji definira komercijalne transakcije i pitanja nekretnina
- Propisuje izvedive i pravedne propise
- Standardi se moraju temeljiti na znanosti
- Osigurati kooperativnu provedbu

Uloga poduzetništva

- Pomaže vladi i industrijskom sektoru u održanju okoliša
- Privatni investitori kupuju i upravljaju vodom, otpadnim vodama i krutim otpadom
- Poduzetništvo je resurs, a ne opterećenje za okoliš

Uloga nevladinih organizacija (NGO)

- NGO imaju ulogu odgajatelja i stručnjaka
- NGO pospješuju suradnju između vlade i industrijskog sektora

EPA (enviromentl protection agency)

- Nastavit će se pritisci na prirodne resurse
- Potreba za održivom uporabom resursa
- Bolje razumijevanje učinka kemikalija na zdravlje
- Metode mjerenja i upravljanja kemijskim rizicima
- Industrija će trošiti i uništiti različite vrste materijala, te biti manje rasipna i učinkovitija
- Veličina i kuturna raznolikost će rasti te utjecati na odluke o zaštiti okoliša

• Ciljevi

1. Smanjenje otpada povećanje održive upotrebe resursa
2. Prevencija odlaganja opasnih kemikalija
3. Zbrinjavanje otpada na način pouzdan za okoliš

- **Alati**

1. Ekonomski alati
2. Informacijske i tehničke inovacije
3. Više znanja
4. Bit će potrebne regulatorne kontrole

Pristupi zaštiti okoliša

- End-of-pipe tehnologije:
 - usmjerene samo na kontrolu onečišćenja
 - nedostatak premještanje onečišćenja iz jednog u drugi medij, doprinose samo trošak
- čistija proizvodnja je pristup proizvodnim procesima
- cilj je minimizirati i spriječiti rizik za ljude i okoliš
- nedostatak je usmjerena na proizvodne organizacije

Zaštita okoliša

- **Teorije o zaštiti okoliša:**

1. Teorija o ekocentričnoj zaštiti okoliša
 - a. Prirodu shvaća kao vrijednost za sebe
 - b. Priroda ima vlastito stanje neovisno o njenim funkcijama za čovjeka
2. Resursno ekonomska teorija
 - a. Razmatra zaštitu pripodnih izvora pogotovo obnovljivih
 - b. Suprotstavlja se regulativnom modelu zaštite okoliša
3. Antropocentrična teorija
 - a. Namijenjena zdravlju ljudi i gospodarskim interesima čovjeka
 - b. Čovjek stoji u centru svijeta, a sve oko njega mu stoji na raspolaganju za zadovoljenje potreba
 - c. Nedostatno raspravljanje o prirodi kao i cjelini dovodi do pojedinih kratkoročnih odluka
 - d. Problem prirode je širi od problema čovjekova okoliša

Ekologija

- Znanstvena disciplina koja se bavi odnosima među živim vrstama te njihovim odnosom prema okolini
- Vrste ekologije:
 - o Industrijska
 - o Biološka
 - o socijalna
 - o Ekonomska
- **Industrijska ekologija**
 - Temelji se na kopiranju racionalnosti međuovisnih odnosa između vrsta u prirodi gdje nema otpada ili rasipanja energije
 - U prirodi ništa nije beskorisno, tvar se kreću u zatvorenom ciklusu, ono što je otpad jednoj to je hrana drugoj vrsti
 - Tvornice razmijenjuju energiju i materiju umjesto da djeluju izolirano
 - Industrijska ekologija je "ekološka" jer:
 - o Ljudsku aktivnost (industriju) promatra u širem kontekstu u odnosu sa biofizičkim okolišem iz koje crpimo sirovine i u koji odlažemo otpad
 - o U prirodi traži uzore za visokoefikasnu upotrebu resursa, energije i nusprodukata

Društvo i okoliš

- **Eko etika**
 - Etika:
 - o Sustav ili kodeks morala pojedinačne osobe, religije, grupe, profesije ljudi itd...
 - Inspiracija za kreiranje termina eko etika:
 - o Lynn White: „povijesni korijeni naše ekološke krize“, 1967.
 - o Garrett Hardin: „tragedija zajedničkog“, 1968
 - Okolišna etika je orijentacijsko moralno načelo koje se proširuje na mnoga područja
 - Iskazuje poštivanje spram živih bića i tvari u zajednici
 - Ako razumijemo djelovanje čovjeka na okoliš onda ćemo moći donijeti bolje odluke o zaštiti životinjskog svijeta i okoliša o koje ovise sva bića na zemlji

Centar za okolišnu filozofiju

- **Aktivnosti:**

- Izdavanje časopisa „okolišna etika“ te knjige o okolišnoj etici
- Izobrazba te predstavljanje znanstvenih radova

- **Eko etika:**

- ekološka etika počet će funkcionirati kada postupanja neodgovarajuća za okoliš ne budu sankcionirana i zabranjena samo pravno već i moralno
- ekološke spoznaje i dotignuća zaštite okoliša će se preoblikovati u ekološke norme čovjekovog ponašanja spram okoliša
- tehničko vijeće kraljevske povelje je pod pokroviteljstvom Lloyd's registra i ministarstva okoliša izdalo kodeks za stručnu praksu „inženjeri i okoliš“ koji je ustupio na snagu 1.ožujka.1994.
 - cilj je poticanje veće svijesti, razumijevanja i učinkovitog upravljanja pitanjima okoliša
- bavi se vrijednosnim prosuđivanjem svih aspekata ljudskog vladanja spram:
 - biotičkih zajednica
 - ekosistema
 - biosfere
 - priroda uopće
- FEANI - europske federacije nacionalnih inženjerskih udruženja
- Društvena odgovornost:
 - Biti svjestan prirode, okoliša, sigurnosti i zdravlja i djelovati za korist i dobrobit čovječanstva

- **Eko Feminizam:**

- društveni pokret koji proučava međusobnu povezanost između ugnjetavanja žena i prirode
- pokret djeluje protiv nejednakosti u tretiranju spolova, rasa, klasa i prirode

- **Etički kodeks društva inženjera Australije**

- poštovati prirodno dostojanstvo osobe, djelovati temeljem dobro informirane savjesti i djelovati u korist društva
- članovi bi trebali poduzeti sve da informiraju sebe, stranke, sve...

- **Američki etički kodeks**

- određuje orijentacijske principe ponašanja za sve članove
- Ekolozi će pružati profesionalne savjete i pomoć samo iz onih predmeta o kojima su informirani i za koje su stekli kvalifikacije putem profesionalne izobrazbe ili iskustvom

- **Ekološka kultura**

- Oslobođenje od suvišnog bogatstva i gomilanja dobara
- Oslobođenje od konzumizma u kojem konačno konzumiramo sami sebe
- Poziv na stvaranje nove ekološke kulture
- Filozof i državni VonWeizsäcker poziva na „asketsku kulturu svijeta“
- Čovjek je glavni stradalac i gubitnik u propasti ekosistema
- Potrebno je kultiviranje nagona za posjedovanjem i izrabljivanjem zemlje, zraka i vode, čovjek treba postati poštovala i prijatelj svega okoliša od pljačkaša, izrabljivača i porobljivača

- **Okolišna pravda**

- Pravedna uporaba okoliša predstavlja ravnopravno djelovanje ljudi svih rasa, kultura i priroda s obzirom na razvoj, implementaciju i provedbu zakona, propisa, programa i smjernica iz područja zaštite okoliša
- Pojam koji ukida znanstvene, gospodarske, političke, društvene i religiozne domene i teži jednakoj distribuciji vrednota okoliša i okolišnog rizika na sve ljude
- Ne uključuje samo problematiku jednake distribucije nego i brigu za smanjenje i sprečavanje okolišnog rizika
- **Okolišna jednakost** - idealan model jednakog tretmana i zaštite različitih rasnih, etničkih i dohodovnih grupa temeljem propisa i prakse iz područja zaštite okoliša.
- **Okolišni rasizam** - rasna diskriminacija kroz kreiranje politike te provedbu propisa i zakona zaštite okoliša
- **Okolišni klasizam** - rezultati i proces kojim provedba politike zaštite okoliša izaziva namjerne ili nenamjerne posljedice koje imaju nerazmjerne utjecaje (štetne ili korisne) na ljude, stanovništvo ili zajednice s niskim prihodima

Građanstvo okoliša

- Ideja da smo svi sastavni dio okoliša
- Prepoznavanje i prihvaćanje činjenice da naša budućnost ovisi o tome u kojoj mjeri brinemo o našim eko sustavima
- Osjećaj odgovornosti koji nas potiče da djelujemo u korist okoliša